

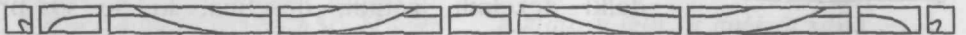
voljevali. V zborih so imeli vsi starešine sedež in glas brez razločka. Kakor so le-ti pri sodbah razsodili, tako so se morali vsi udje brez razločka vdati v razsodbo. Ženske so bile samostojne in spoštovane, ker jim je bilo mogoče izvoljenim biti za starešine, županje ali kneginje.

Pri vsem tem pa Slovanom robstvo ni bilo neznan. Rob je bil med njimi tisti, ki so ga ujeli v vojni, ali pa kdor se je tako pregrešil, da so ga obsodili k temu. Tudi roditelji so prodajali svoje otroke drugim za sužnje. Če je kak rob dobil svobodo, so ga imenovali »ognjiščanina«, ker se je smel s svobodnjaki vred greti na enoistem ognjišču.

Postava (zakon) je bila kot starodavna zapuščina posvečena in izročena bogovom v varstvo. Hranila se je v narodovih ustih v vezani besedi, sicer pa je bila zaznamovana na deskah z nekakimi črtami ali runami.

Ker se pravo in zakon vežeta z bogovi, so nastale takozvane očiste ali božje sodbe. Te so bile ognjena in vodna izkušnja. Ognjena izkušnja je bila ta, da je zatoženec moral prijeti za razbeljeno železo; če se ni opeknel, je bil spoznan za nedolžnega. Pri vodni izkušnji je bil tisti nedolžnim spoznan, ki se ni potopil. Te izkušnje pa so uporabljali le tedaj, kadar ni bilo drugega pripomočka, da se zve resnica.

Krvno maščevanje (osveta) je bilo sploh v navadi. Če je bil kdo ubit, se je vzdignila vsa zadruga nad zadrugo, v kateri je bival morilec, in dostikrat se je zgodilo, da niso poprej mirovali, preden nista bili obe pomorjeni in druga po drugi potolčeni. Te uničevalne boje so izkušali s tem ustavljati, da se je po sodbi razsodilo, da se bosta dva ali več bojevalcev, v enakem številu od obeh strani, bila med seboj, in to je bilo klanje ali sjeđanje.

FRAN ERJAVEC:

Vaku in njegovi grehi.

Vaku sem vam, dragi otroci, že pred par leti napisal v »Zvončku« povest in danes sem se ga zopet spomnil. Mnogo je že minilo od tedaj, mnogo se je izpremenilo, a Vakčeva slika mi je vedno še tako živo pred očmi. Rad sem ga imel in kadar se bom spomnil najlepših dni svojega življenja, se bom spomnil tudi na Vakca.

V osmem letu je bil tedaj, pripravljaj se je bil na prvo izpoved. Gospod katehet ga je lepo poučil, kaj mora pri izpovedi vse povedati, rekel mu je tudi, naj se je nič ne boji; vendar ga je skrbelo od dne do dne bolj, predvsem, ker so ga še domači kaj radi dražili. Tako se je približal zadnji predvečer tega važnega dne.

Ob peči sta sedela oče in mati, za mizo pa Vako, sestra Ana in bratec Ivček. Pogovarjali so se seveda samo o izpovedi, in oče reče resno:

»Vidiš, kar je tebi kdaj vest očitala, da nisi prav storil, in kar je bilo slabo, to je greh, vse to moraš povedati pri izpovedi.«

Vako nekaj časa premišlja in, ker so mu že ves večer nagajali, reče jezno:

»Sedaj pa vem še manj, kot pa poprej. Ko smo gnojili naše travnike s kalijevo soljo, sem našel v neki vreči še nekoliko soli. Ti si mi rekel, da kalijeva sol rastlino ožge, če jo potresemo preveč. Pa sem je vendar vzela polno pest in jo stresel k hruški, ampak hruška je rasla potem jako lepo in je ni vžgalo. Vest mi sedaj to očita, ker te nisem slušal, in vendar ni bilo slabo. Torej, ali je to greh ali ni?«

Takih in enakih grehov je navedel še celo vrsto, dokler ga ni skrbna mamica opozorila, da mora iti spat. Vsi so legli k počitku, samo Ana je še čula in se učila. Ko je bilo že vse tiho in pokojno, se splazi Vako iz postelje in se počasi približuje Ani. Že ga je hotela napoditi, a njegove lepe oči so gledale tako nedolžno in proseče, da ga je vprašala, česa želi.

»Anica moja, grehe sem napisal, pa pravzaprav ne vem, če so vsi grehi ali niso, in prav lepo te prosim, povej mi, kar te bom vprašal.«

Počasi je čital z listka — greh za grehom, vsak tako nedolžen in majčken.

»Če ne boš hud, Anček, pa ti pokažem ves listek«, je rekel boječe in ji pomolil listek. Da ne bi katerega pozabil, jih je napisal po vrsti iz molitvenika. Bal se je pa, da ne bi listka izgubil in ne bi kdo njegovih grehov vedel, zato jih je napisal jako grdo. Sedaj sta jih začela prepisovati.

»Zakaj še ne greš spat? Kaj pa vendar delaš še?« se oglasi kar hipoma izza vrat mama.

»Nič,« odgovori boječe.

Ko je mama odšla, je skrbno opomnil, da morata pri poglavju o laži zvečati število za eno, zakaj pravkar se je bil zopet zlagal.

Prečitala in prepisala sta vse grehe do konca in ko sta končala, se Vako mehko sestre oklene okrog vratu in zajoče:

»Ana moja, sedaj veš vse moje grehe, ali me boš imela še kaj rada?«

Gorko ga je poljubila, in odšel je potolažen spat.

Drugo jutro se je zbudil že jako zgodaj. Hodil je nemirno iz sobe v sobo, dokler se nista odpravila z mamom v cerkev, in tudi po poti je ves čas molčal. Ko prideta pred izpovednico, pa prime mamom tesno za roko in jo prosi, naj stoji ves čas poleg njega, zakaj samo potem se bo upal lepo moliti in ne bo pozabil ničesar.

Vratca so se odprla, in Vakec pove vse grehe od začetka do konca.

Vesolja mu je zažarel obraz, in njegove temnorjave oči so se blesketale v čisti nedolžnosti, ko je prišel zopet od izpovednice.

Pozdravljen, zvesti prijatelj!